

Klimatet.

”Sverige kan bli fossilfritt tidigare än målet 2045”

På onsdag kommer den första rapporten om näringslivets planer för att ta bort de fossila utsläppen. Den visar att Sverige kan bli fossilfritt tidigare än målet 2045. Men då måste flera hinder undanröjas, skriver Svante Axelsson, nationell samordnare för Fossilfritt Sverige. DN. DEBATT 211025

På söndag inleds FN:s klimatmöte i Glasgow. Risken för besvikelse är stor. De löften om utsläppsminskningar som världens länder hittills lämnat in räcker inte för att begränsa temperaturökningen till 1,5 grader på det sätt som eftersträvas i Parisavtalet.

Grundproblemet är att klimatförhandlingarna präglas av en gammal kultur som går ut på att fördela bördor och kostnader. Få länder tar frivilligt på sig ett större beting för världens skull. Sverige är ett undantag. En betryggande majoritet av riksdagens partier och stora delar av näringslivet bär på en omvänd logik. Inom ramen för regeringsinitiativet Fossilfritt Sverige har 22 branscher frivilligt tagit fram färdplaner för fossilfri konkurrenskraft där insikten är att en snabbare omställning stärker välfärden, exporten och jobben.

Sannolikt är detta nya synsätt vår viktigaste exportprodukt. Statsminister Stefan Löven (S) borde i sitt inledningstal i Glasgow lyfta fram att han har ett relativt lätt jobb jämfört med sina kollegor eftersom han är påhejad av ett näringsliv som vill påskynda omställningen till fossilfrihet.

Han kan berätta om hur den statliga ståltillverkaren SSAB lämnar den tusenåriga masugnstekniken till förmån för vätgas, vilket kommer att minska landets utsläpp med 10 procent. Samtidigt flyttar fordonstillverkarna fram sina mål om takten i elektrifieringen, vilket gör det möjligt att nå transportmålet om 70 procents utsläppsminskning redan före 2030. Bränsletillverkaren Preem, som står för 4 procent av Sveriges utsläpp, tidigarelägger sitt klimatmål med tio år och ska bli klimatneutralt till 2035.

Denna positiva berättelse framkommer i den rapport om färdplanernas genomförande som Fossilfritt Sverige lämnar över till regeringen på onsdag. I rapporten visar företag upp sina mest framgångsrika åtgärder. Samtidigt redovisas hur politiska beslut i olika grad uppfyller de förslag som Fossilfritt Sverige lyft fram som prioriterade utifrån färdplanernas önskemål. Fossilfritt Sveriges bedömning är att företag och regeringen under de senaste två åren fattat beslut som gör att det skapas möjligheter att nå Sveriges klimatmål om noll nettoutsläpp av växthusgaser 2045 tidigare än beräknat.

Enligt de 22 näringslivsbranscher som tagit fram färdplaner är de viktigaste politiska besluten sedan de första färdplanerna lanserades 2018 följande:

Fastlagd långsiktig reduktionsplikt för bensin och diesel från 2022 till 2030 och skattebefrielse för biogas under 10 år och HVO och etanol på ett år.

Utökad och breddad industrikliv till företag som är med i utsläppshandeln.

Förstärkt klimatkliv där 75 procent av stöden går till näringslivet som inte är med i utsläppshandeln.

Mål om halverad tid för tillståndsprocesser för region- och stamledning genom att bland annat pröva nya metoder för att ta beslut.

Gröna kreditgarantier på 80 miljarder kronor 2024 ska minska risk för banker som tvekar att finansiera stora industriomställningar.

Men tempot måste öka. Trots dessa framgångar framkommer i rapporten att det finns stora utmaningar som nästa regering måste lösa. Det som behövs är:

1 Cirkulära lösningar. Sverige ligger efter när det gäller att utveckla politik för cirkulära resurseffektiva lösningar. För material som inte redan har hög cirkuleringsgrad är det viktigt att utreda kvotplikter och olika former av återvinningscertifikat. Även avfallsdefinitionen måste förändras så att en cirkulär hantering av betong, entreprenadberg och asfalt på byggarbetsplatser möjliggörs.

2 Snabbare och effektivare tillståndsprocesser. Det behövs lagändringar för att effektivisera prövningsmyndigheternas handläggning och för att förtydliga myndigheters roller. Det måste i större utsträckning göras helhetsbedömningar där även klimatnyttan tas med i beräkningarna.

3 Satsning på utbildning och rekrytering. Industrier och branscher behöver kunna rekrytera en stor mängd personer med rätt kompetens inom nya områden som vätgas, batterikemi, elektrifiering och modern produktionsteknik. Det behövs cirka tio miljarder kronor per år i tio år.

4 Tydliga riktlinjer och system för hållbar offentlig upphandling. Offentlig upphandling på 800 miljarder kronor bör i närtid bli helt fossilfri för att stödja företag som erbjuder fossilfria lösningar, till exempel genom klimatneutral infrastrukturupphandling till 2030.

5 Helhetsgrepp kring elektrifieringen. Mer måste göras inom elförsörjning, elnät och laddinfrastruktur för att industrier och individer ska våga investera i ny teknik. För att få en mer träffsäker omställning av transportsektorn behöver en vägskattereform genomföras som istället för skatt på drivmedlet differentieras utifrån, plats, tid och fordon.

Sverige kan inte på egen hand lösa de globala klimatförändringarna, men har ett oproportionerligt stort inflytande i relation till vår storlek. Rapporten visar att en ökad samverkan mellan olika aktörer ger goda förutsättningar att nå fossilfrihet samtidigt som välfärden kan stärkas.

Om detta får fart på omställningen i Sverige kan det få fart på omställningen även i andra länder. Det bör vara budskapet från svenskt näringsliv och regeringen i Glasgow.

Svante Axelsson, nationell samordnare för Fossilfritt Sverige